

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ ПІА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

стосовно якої використовувалося залякування, – її переконують у правильності дій та необхідності проведення впізнання.

Отже, в слідчій діяльності доволі часто використовуються психологічні знання. Це вказує на необхідність подальшого розвитку та вдосконалення цього напрямку, використання знань психології під час проведення слідчих (розшукових) дій, удосконалення тактики і забезпечення належної підготовки слідчих та оперативних працівників.

Список використаних джерел:

1. Цільмак О. М. Психологічна структура слідчої діяльності. – Л.: Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – № 2 (1). – 2012. – С. 330-337.
2. Орбан-Лемберг Л. Е., Кошинець В. В. Юридична психологія. – К. : Видавництво 21, 2007. – 480 с.
3. Кимлик Н. В. Тактичні прийоми розслідування злочинних корупційних діянь за новим КПК України. – Х. : Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика. – № 3. – 2012. – С. 142-146.

Прилепа В.В. курсант 3-го курсу ННІ№3 НАВС
Науковий керівник: доцент кафедри
криміналістики та судової медицини НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент **Курилін І.Р.**

ТАКТИКА ДОПИТУ ПОТЕРПІЛИХ-ЖІНОК ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Окремі питання тактики допиту потерпілих-жінок у типових ситуація висвітлювались у працях Баєва О.Я., Бахіна В.П., Белкіна Р.С., Васильєва О.М., Журавля В.А., Коновалової В.О., Порубова М.І., Центрова Є.Є., Шепітька В.Ю., Яблокова М.П. та інших. Водночас питання допиту жінок і на сучасному етапі розвитку суспільства набувають особливої **актуальності**.

Слід зазначити, що на досудовому розслідуванні не завжди враховується такий аспект, як взаємини між чоловіком-обвинуваченим і жінкою-потерпілою. Це стосується перш за все тактики проведення допитів жінок які зазнали сексуального насилля.

Сексуальне (статеве) насилля відноситься до некорисливий насильницьких злочинів. Якщо взяти найпоширеніші з них – зґвалтування, то їх вчиняють як до знайомої особи, так і до незнайомої. У першому випадку злочинець розраховує на те, що потерпіла особа упокориться тому, що сталося і з різних міркувань не подасть заяви до правоохоронних органів. До таких випадків належать також факти насильницького інцесту: зґвалтування батьками своїх дочок, синами – матерів тощо. Як правило, такий злочин вчиняє одна людина, зрідка – з допомогою пособників.[4]

Проблема кримінально-правової боротьби із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканності особи була, є і буде (нажаль) актуальною. До того ж ці злочини мають велику суспільну небезпеку поруч із тим, що характеризуються високою латентністю.[5]

У радянські часи жінки, які зазнали сексуального насилля рідко повідомляли про це правоохоронні органи, а до психологів взагалі не зверталися. Із настанням незалежності України дана проблематика набула більшого розголошення. Злочини пов'язані із сексуальним насильством набули ширшого регулювання Кримінальним Кодексом України. Прикладом цього є Проект Закону про внесення змін до розділу IV Кримінального кодексу України (щодо посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи). Метою законопроекту є посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи [6].

Під час допиту потерпілої-жінки слідчий має встановити професійно-психологічний контакт, щоб досягти оптимального результату. Як зауважила О. А. Воробйова професійно-психологічний контакт використовується як «...тло допиту, що надає слідчому можливість користуватися широким спектром тактичних прийомів; підґрунтям для створення такого тла є сприятлива атмосфера та сприятливі відносини між контактерами. Використовуючи створене тло, слідчий має змогу ефективно здійснювати професійно-психологічний вплив (тактичні прийоми) на допитуваного» [1, с.195 -201].

Сама ситуація допиту активізує у свідомості потерпілої обставини вчиненого злочину. Це робить її психіку вразливою і провокує сильні емоційні переживання. Без сумніву, ці обставини слідчий має враховувати під час обрання форми спілкування, формулювання запитань особливо інтимного характеру. Важливу роль відіграє міміка і жести. Неприпустимими є недоречні посмішки, іронія, жартівливий тон.

Зазвичай потерпілі-жінки відмовляються давати показання, пояснювати причини такої відмови та з'являтися до органів слідства. У зазначеній ситуації слідчому необхідно сформувати контактні відносини з потерпілою, викликати в неї бажання докладно й відверто розповісти про всі обставини події. Цьому значною мірою сприятиме оперування слідчим такими прийомами: створення обстановки спокою, доброзичливості, співчуття, упевненості в сприятливому завершенні слідства [7, с.144]; активне вислуховування вільної розповіді [2, с.44]; оголошення показань і висновків експертів [3, с. 71-88];

Під час допиту:

- слід спробувати заспокоїти потерпілу;
- переключити увагу потерпілої на особистісно важливі обставини;
- виявляти зацікавленість під час формулювання запитань та зберігати стриманий та уважний вираз обличчя;

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ ПІА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

- здійснювати психологічний вплив (діяльність, яка спрямована на зміну психіки чи поведінки потерпілої).

Отже, слід зробити висновок про те, що слідчий ставить перед собою завдання здійснити психологічний вплив на потерпілу, а не зламати волю особи. На допит значною мірою впливають наявність і характер зв'язків між потерпілою та злочинцем, психологічний і фізичний стан потерпілої у момент скоєння злочину та після; залежно від вище зазначених факторів слідчий обирає психологічні прийоми і тактику проведення допитів; ; комплексний характер тактичних правил і прийомів у типових ситуаціях допиту забезпечує подолання негативної позиції потерпілої, установлення з нею психологічного контакту, одержання повних і достовірних показань, формування безконфліктної ситуації допиту жінок, потерпілих від насильницьких злочинів; результати допиту зумовлюють проведення інших, системно-функціонально пов'язаних із допитом потерпілої слідчих(розшукових) дій.

Ефективне застосування засобів і прийомів психологічного впливу – головна складова тактичної майстерності під час допиту.

Список використаної літератури

1. Воробьева Е. А. Профессионально-психологические особенности контактности следователей в условиях допроса: дис. ... канд. психол. наук :19.00.03 / Елена Анатольевна Воробьева– М., 2003 , – 195 -201с.
2. Зорин Г. А. Руководство по тактике допроса : учеб.-практ / Г.А. Зорин. –Юрлитинформ, 2001, – 44 с.
3. Коновалова В. Е. Допрос: тактика и психология : учеб. пособ. /В.Е. Коновалова. – Консум, 1999. 71–88 с.
4. Криминологія: Курс лекцій / Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Криминологічна характеристика насильницьких некорисливих злочинів / Підручник онлайн. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://textbooks.net.ua/content/view/3670/11/>.
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до розділу IV Кримінального кодексу України" (щодо посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH4XO00A.html
6. Проект Закону про внесення змін до розділу IV Кримінального кодексу України (щодо посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH4XO00A.html
7. Центров Е. Е. Криминалистическоеучение о потерпевшем: монография / Е. Е. Центров. М. : МГУ, 1988 – 144 с.